

АВТОРСКА СПРАВКА НА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ (резюмета на научните трудове)

НА ГЛ.АС. ВАРВАРА ПАНЧЕВА, д.м.

Изготвената авторска справка е във връзка с участие в конкурс за академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве, научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, обявен с ДВ, бр.87/19.10.2021 и на сайта на Университета на 20.19.2021г.

Справката е изготвена въз основа на цялостната научна продукция, която е в съответствие с областта на висше образование, професионалното направление и научната специалност по обявения конкурс. Имам общо над 77 научни труда, публикации, участия в научни форуми и изследователски проекти.

В конкурса участвам с научна продукция обхващаща 31 научни труда.

Авторската справка включва:

1. Две самостоятелни монографии;
2. Едно учебно пособие в съавторство с 50 % участие (7 теми)
3. Едно практическо ръководство в съавторство с 25 % участие (3 теми)
4. Електронен курс за студенти от специалност медицинска сестра – лекционен онлайн курс за нуждите на обучението по „Философия и въведение на сестринските грижи“
5. 26 публикации в пълен текст, от които: 6 самостоятелни, в 10 първи автор, 18 в международни издания, 2 на английски език. Всички издания са с научно рецензиране и индексирани.
6. Участия в 2 български и 17 международни конференции.
7. Участия в 14 проекта, от които 4 на МОМН по ОП „Развитие на човешките ресурси“
8. Забелязани са 29 цитата, от тях 13 в монографии и кол.томове с научно рецензиране.
9. Рецензент съм на 1 монография

Изследователската и публикационната ми активности са в областта на:

1. **Промоция на здравето и профилактика на заболяванията - превенция на социално – значими заболявания и профилактика на усложненията им, обучение и информирана здравна грамотност на пациентите и тяхното обкръжение; (1, 3, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 24, 27, 28,**

- 29, 34, 35)
2. **Интегрирани медико – социални грижи за хора с хронични заболявания;** (1, 3, 11, 22, 23, 30)
 3. **Качество на здравните и на сестринските грижи;** (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 33, 34)
 4. **Качество на медицинското образование и на професионалната подготовка на специалистите по здравни грижи;** (2, 3, 4, 9, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 31)
 5. **Здравен мениджмънт и управление на здравните грижи.** (1, 2, 6, 16, 17, 21, 22, 23, 25, 26, 30)

НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ СА С НАУЧНО - ТЕОРЕТИЧЕН, НАУЧНО – ПРИЛОЖЕН И МЕТОДОЛОГИЧЕН ХАРАКТЕР В ОТБЕЛЯЗАНИТЕ ОБЛАСТИ НА НАУЧНИ ИНТЕРЕСИ И СА ОТРАЗЕНИ В ПРЕДСТАВЕНИТЕ РЕЗЮМЕТА, КАКТО СЛЕДВА:

1. **Панчева В., ПОВИШАВАНЕ НА ЗДРАВНОТО БЛАГОПОЛУЧИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ – монография, “Балтика-2002“ Бургас, 2020, ISBN 978-619-7353-23-5**

Монографията „ПОВИШАВАНЕ НА ЗДРАВНОТО БЛАГОПОЛУЧИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ“ разглежда важните проблеми породени от социално-здравното състояние на големия брой хора с диабет. Тя доказва голямото значение на медико - социалната обвързаност и единство за осъществяване на съвременни здравни грижи. Представя възможности за адекватно поведение и адаптиране към свързаните със заболяването промени. Предлага унифициране на критериите за качеството на здравните грижи, на тяхната организация, качеството на социалното обгрижване и информираната здравна грамотност на пациентите. Търсят се нова съвременна методология и иновативни подходи, хармонизирани с последните достижения на съвременната наука и съобразени с актуалния световен опит и „добри практики“. за осигуряване на безопасни, ефективни, навременни, всеобхватни и непрекъснати грижи за болните от захарен диабет. **Направено е задълбочено изследване на световния практически опит, като е проследено развитието и съвременните тенденции в организацията на здравните грижи за диабета и са представени собствени проучвания за качеството на предлаганите у нас здравни грижи при захарен диабет. Предложен е нов подход и е проектиран модел с възможности за прилагане на интегрирани грижи за постигане на по – добро качество, комплексност, всеобхватност, повишаване удовлетвореността на пациентите със захарен диабет и качеството им на живот. Разработен и предложен е практико – приложен инструментариум: програма за контрол на диабет; обучаваща програма за пациенти със ЗД и методически насоки за изготвянето и; за**

планиране, контрол и оценка на сестринските грижи за пациенти с диабет.

- 2. Панчева В., „НАСОКИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА БОЛНИЧНИТЕ СЕСТРИНСКИ ГРИЖИ“ – монография, „Балтика-2002“ Бургас, 2020, ISBN 978-619-7353-24-2**

Монографията „НАСОКИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА БОЛНИЧНИТЕ СЕСТРИНСКИ ГРИЖИ“ представлява един задълбочен анализ на професионалната роля на медицинската сестра и значението на сестринската професия за осъществяването на качествени здравни грижи в болничната помощ. Актуалността на представения труд произтича от един изключително важен за съвременното здравеопазване проблем – качеството на здравните грижи и в частност на сестринските болнични грижи. Представени са различни теории, концепции и модели на сестринството и сестринските грижи; реалности и предизвикателства на съвременното сестринство; фактори, оказващи влияние върху основните сестрински грижи; тенденции за развитие на професията медицинска сестра. Подробно е описан научния подход сестрински процес и отговорностите на медицинската сестра (по модела на Хендерсон). Представени са съвременни системи и модели на организация на сестрински грижи в звено за грижи и ролята на ръководната медицинска сестра; системи и модели за организация на сестринските грижи. **Представена е концепция за качество на здравните грижи и основни методи и инструментариум в сестринската практика. Изведени са нерешени проблеми в законово – нормативната база, касаещи организацията и управлението на болничните сестрински грижи. Дават се конкретни насоки за прилагането на иновационни методи, средства и подходи за усъвършенстване системата на организация на сестринските грижи за подобряване на тяхното качество.** В разработката и в приложения е предложен конкретен инструментариум като сестринска анамнеза, сестринска диагноза, план за сестрински грижи, фишове, досие за сестрински грижи.

- 3. Василев В., В. Панчева „МОДЕРНИ МЕТОДИ ЗА ДИАГНОСТИКА И ЛЕЧЕНИЕ НА УСЛОЖНЕНИЯТА НА ЗАХАРНИЯ ДИАБЕТ И ИНОВАТИВНИ ПОДХОДИ ЗА ОБУЧЕНИЕ – Практическо ръководство“, „Балтика-2002“ Бургас, 2020, ISBN 978-619-7353-19-8**

Във втория раздел на изданието от стр.49 - стр.103 съм представила съвременните подходи в мениджмънта на здравните грижи за пациенти със захарен диабет и някои иновации, като фармацевтичните грижи. Акцентирано е върху медико – социалните проблеми и психо-социалната подкрепа за хората с диабет и на медико-социалната рехабилитация. **Предложени са мерки за повишаване на личната отговорност за здраве; за повишаване качеството на професионалната подготовка по здравни грижи чрез иновиране на обучението. Представени са иновационни подходи и съвременни методи**

в обучението за повишаване качеството на здравните грижи за захарния диабет. Цялостният принос може да бъде съотнесен към повишаване професионалната компетентност на специалистите по здравни грижи, както и на мотивацията им за полагане на качествени, интегрални, медико - социални грижи за пациентите със захарен диабет. Това от своя страна повишава качеството на здравното обслужване и е предпоставка за повишаване на качеството на живот на диабетиците. Допринася и за повишаване качеството на обучение на студентите от професионалните направления Здравни грижи и Обществено здраве

4. М.Стойчева, В.Василев, А.Грозева, **В.Панчева**, Й.Гавраилов, Зл.Иванова, С.Шопова, 2015, МЕДИКО – СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ НА ЗАХАРЕН ДИАБЕТ И НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ, Бургас, У-тет „Проф.д-р А.Златаров”, 112стр., ISBN 978-619-7123-34-0 **В.Панчева от стр. 68-95 вкл. (25% участие)**

В учебното пособие участвам с 3 теми с включени: **1 протокол за сестрински грижи, 10 технически фиша и 1 клинична задача**. Разработените теми са по проблемите отнасящи се до: специализираните сестрински грижи за пациенти с диабет; ролята на сестрата в мултидисциплинарния екип и в обучението на пациентите за контрол на диабета за превенция и профилактика на неговите усложнения; личната отговорност за здраве на пациента и неговото участие в управлението на болестта като част от екипа. **Представила съм иновативен инструментариум с практико – приложна значимост и насоченост:** протокол за сестрински грижи за пациенти с диабет; технически фишове за пациенти и за професионалисти по здравни грижи; алгоритми; програми за самонаблюдение, самоконтрол и автогрижа; обучаващи програми за пациенти и тяхното близко обкръжение, относно формиране на знания, умения и мотивация за здравословен начин на живот, включващ правилен диетичен и двигателен режим. **Приносния характер е с насоченост към: формиране на по – голям обем и качество на специализирани знания, умения и способности при подготовката на студентите; повишаване на професионалните компетентности на специалистите по здравни грижи; промотиране на „пациент“ ориентиран модел на грижи.**

5. ЕЛЕКТРОНЕН КУРС ЗА МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ – 2009г.

След повишаване на квалификацията ми за онлайн и дистанционно обучение в системата на висшето образование, на страницата на Университета на адрес <http://cms.btu.bg> бе създаден лекционен курс за електронно обучение на студенти от специалност „Медицинска сестра “. Съдържанието на курса включва цикъл лекции по дисциплината „Философия и въведение в сестринските грижи“, в които е представена концепцията за сестринския процес и неговите етапи, както и основните средства и инструментариум за неговото управление. Разгледани са

следните теми: Основни принципи на сестринските грижи. Специфичната роля на медицинската сестра в съвременната медицинска практика. Сестрински процес. Сестринска диагноза Протокол и план за сестрински грижи. След теоретичната част съм приложила 6 мои разработки на **практико – приложен инструментариум за сестринската практика: Протокол за здравни грижи при пациенти с тумор на дебелото черво; Технически фиш за обработка на стома; Технически фиш за провеждане на правилен хигиенно диетичен режим от пациент със стома; Технически фиш за пациента за смяна на колекторната торбичка; Еталон за сестринско досие.**

6. Панчева В., Н. Василева, В. Василев, УДОВОЛЕТВОРЕНОСТТА НА ПАЦИЕНТИТЕ В БЪЛГАРИЯ ОТ ОБЕМА И КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ ПРИ ЗАХАРЕН ДИАБЕТ, KNOWLEDGE – International Journal Vol. 26.4, 2018, с.1033 - 1038, ISSN 2545-4439 , ISSN1857-92,GIF 1.322(2016)

Резюме: Данните от Европейския индекс за диабет (EDI) за 2014 година, показват, че България се нарежда на последно място сред 30 европейски държави по отношение на качество на грижите за пациентите с това заболяване, харчейки неефикасно финансови средства. Годишните разходи за лечение на диабета в България са около 350 млн. лв.. В тази връзка препоръките към България са на първо място за цялостна реформа в здравеопазването и подобряване на профилактиката. Пациентите са едни от основните участници и партньори в процеса на оказване на здравните грижи, ето защо тяхното мнение и обективна оценка са от особена важност за диагностициране на проблемите и за подобряване на организацията и качеството на грижите и услугите за болните от захарен диабет. За целта сме подготвили анкетна карта, състояща се от 35 въпроса, отнасящи се до различни аспекти на предлаганите у нас здравни грижи за диабетиците, които да ни насочат към необходимите промени за оптимизиране и подобряване на тяхната организация и качество.

- **диагностициране на проблемите за пациентите със захарен диабет в Бургас и областта за оптимизиране и подобряване на тяхната организация и качество.**

7. Панчева В., МОТИВАЦИЯ ЗА САМОНАБЛЮДЕНИЕ, САМОКОНТРОЛ И АВТОГРИЖА ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗД, INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL.20.4., с. 1873 – 1878, 2017, ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Резюме: Захарният диабет е едно от най-разпространените социално-значими заболявания. Заедно с неговите усложнения и придружаващите го заболявания, е сериозен медико-социален и икономически проблем, предизвикващ значими за обществото и индивидите медико-социални последици. Чрез ранна диагностика и добър контрол, тежката инвалидизация в резултат от усложненията на ЗД, могат да бъдат предотвратени

или отложени във времето, добавя се „живот към годините“ и се повишава качеството на живот на заболялите. Медико – социалната превенция на усложненията на захарния диабет се състои в осъществяването на интегрални профилактични, промотивни, лечебни и рехабилитационни, висококачествени, хуманни и легитимни грижи и услуги с акценти върху здравното обучение и възпитание на пациентите, техните семейства и нозологичните групи с цел повишаване на здравната грамотност, самоконтрола, самопомощта и взаимопомощта. Това е отговорност на диабетния екип, който трябва да помогне на хората с диабет да могат да следват стил на живот по техен избор чрез придобиване на познания, поведенчески умения и самоотговорност. Обучението е основен подход за повишаване на личностната мотивация и отговорност за самонаблюдение и самоконтрол на ежедневните дейности и поведение, с оглед подобряване на здравния статус и качеството на живот на диабетиците. В настоящата **сме представили извадки от проведени изследвания във връзка с обучението и самоконтрола и сме посочили съвременни методи и инструменти – елементи от обучителната програма.**

8. Панчева В., В.Василев, ИЗСЛЕДВАНЕ НА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ОБУЧЕНИЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ЗНАНИЯ И УМЕНИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ ЗА ПАЦИЕНТИ С ИЗГАРЯНЕ, (2020), сп. Социална медицина,бр.2(под печат)

Резюме: Травмите от изгаряния са основен глобален проблем за общественото здраве с медицинско, социално и икономическо значение. Изгарянията са ежедневие в битовата, професионалната и училищната среда на съвременните общества. Те са съществена част от спешните състояния, водещи до сериозни последици за здравето и живота на пострадалите. Спецификата на лечебния процес и грижите при изгаряния изискват мултидисциплинарен подход на медицинските екипи от всички структури на здравната система. Това налага информираност и повишаване на професионалната компетентност на специалистите по здравни грижи, участващи във всеки етап на лечебно-диагностичния процес, по отношение на рисковите фактори, тежестта на травмата, доболничното поведение към пострадалите на мястото на инцидента, както и оказването на първа медицинска грижа в извънболничната помощ. Използването на съвременни методи и средства за прилагане на добра медицинска практика регулиращи поведението и прилагането на ефективни здравни грижи, гарантират безопасността на пациентите и допринасят за повишаване на професионалната компетентност на специалистите, което повлиява качеството на предлаганата медицинска помощ. В тази връзка се направи **изследване на подготовката, опита и компетентността на професионалистите по здравни грижи от лечебните заведения в Бургас за оказване на първа/спешна помощ и предоставяне на здравни грижи при изгаряния, както и на потребността от повишаване на професионалните им знания и умения във връзка с изгарянията.**

9. Василев В., **В.Панчева** , АЛГОРИТЪМ НА ПРОФЕСИОНАЛНО ПОВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПРАВИЛА ПРИ ТЕРМИЧНИ ТРАВМИ, научно списание „Научен атлас“, бр.1, София, декември, 2020, ISSN 2738-7518

Резюме: Здравните политики на отделните страни са насочени към подобряване на качеството на грижите. Настоящата статия разглежда специфична тематика за качеството на здравните грижи в лечебния процес при изгаряния. **Представените в нея основни правила и алгоритми на поведение са очертаващи насоки на стандарти за полагане на качествени ефективни грижи при изгаряне. Изведен е инструментариум за стандартно поведение и подходи в отделните етапи на лечебния процес.** Изработването и валидизирането на стандарти, регулиращи дейността и поведението на медицинският персонал, гарантират безопасността на пациентите и подобряват качеството на медицинската помощ. Представените насоки ще подпомогнат планирането и организацията на прилаганите професионални дейности; изследвания и процедури при обслужване на пациентите с изгаряне.

10. **Панчева В.**, В. Василев, ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА, НАГЛАСИТЕ И НАВИЦИТЕ ЗА ДВИГАТЕЛНА АКТИВНОСТ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ, Академично списание „Управление и образование“ Университет „Проф. д-р А.Златаров“ Бургас ISSN: 13126121, 2020, т.16,кн.6,с.76 – 82

ABSTRACT Diabetes mellitus and its complications pose a number of socially significant problems to health and social policies and require innovative approaches to the prevention and treatment of complications. The long-term prognosis and quality of life of diabetic patients depend on the development and severity of the late complications, which can have serious consequences for both the patient and his family and for society as a whole. The use of nonpharmacological therapeutic approaches in the prevention of complications of type 2 diabetes has proven effective. One way of doing this is to actively and purposefully increase physical activity and motor culture. This is a reason to look for methods and means to promote them in order to increase the knowledge and motivation of patients with diabetes to enhance and promote their motor culture.

- **анкетиране на диабетици целящо определяне на физическата им активност и информираност относно нея, с цел реализиране на програма за превенция на усложненията от ЗД, чрез придобиване и утвърждаване на здравословни навици в двигателния режим**

11. **Панчева В.**, В. Василев, ИНОВАЦИОННИ ПОДХОДИ И СЪВРЕМЕННИ МЕТОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ ЗА ЗАХАРНИЯ ДИАБЕТ, Годишен Сборник на Университет „Проф. д-р А.Златаров“ Бургас, 2019, Vol.XLVIII(2), с. 85-88

ABSTRACT: *Despite current treatment options, Bulgarians with diabetes have poor glycemic control, which is a prerequisite for the development of disabling diabetic complications. To overcome this problem, it is necessary to:*

- *a new type of health policy, focusing as a priority on medical and social prevention and prevention of its disease and complications, by providing access to information, health education, and health literacy.*
- *quality health care with an emphasis on health education and upbringing to increase patients' health and literacy.*
- *changes in the health care system that create conditions for disease control and prevention of its complications with the participation of a well-motivated self-control patient, with mutual trust and collaboration between the patient and the team being key factors for success.*
- *new approaches and methods in the training of healthcare professionals requiring new qualitative changes in medical education towards reforming the specific competencies and responsibilities of medical professionals for the organization and delivery of complex medical and social care with a view to minimizing the risks associated with diabetes .*

Training for both patients and healthcare professionals involved in the multidisciplinary healthcare team is a key factor. Training of healthcare professionals is needed in relation to the changing characteristics of their professional roles, functions and responsibilities, stemming from the priorities and trends of modern health policy.

- **прилагане на иновационен педагогически и медико - социален подход „обучение на обучаещите” в теоретико-практичното обучение на здравни професионалисти и екипи от неправителствени пациентски организации, с оглед повишаване качеството на грижите за хора с диабет, контрол на заболяването и превенция на усложненията му.**

12. Георгиева Сн., **В. Панчева**, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЗА ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ НА УЧЕНИЦИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАТЛЪСТЯВАНЕТО И СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО РИСКОВЕ., 2018 , Varna Medical Forum 7, 294-299

РЕЗЮМЕ Затлъстяването е най-разпространеното хронично метаболитно заболяване на нашето съвремие с изключително сериозни последици в дългосрочен план. Световната здравна организация (СЗО) го определя като глобална епидемия и значителен проблем за общественото здраве. Наднорменото тегло и затлъстяването сред децата и юношите придобива мащабни размери, особено в развитите страни. България е сред първите шест в Европа. Основна причина за затлъстяването е промененият начин на живот на съвременното общество, свързан с вредните хранителни навици, намалената двигателна активност, стресът. Децата със затлъстяване са по-застрашени от диабет и други ендокринни заболявания, от болести на сърдечно-съдовата и дихателната система, по-склонни са към

алергии, по-чести са проблемите на опорнодвигателния апарат, имат психологически проблеми, свързани с ниско самочувствие, депресии, хранителни разстройства (анорексия и булимия) и др. Вероятността затлъстелите деца да се превърнат във възрастни с наднормено тегло и затлъстяване е много по-голяма, отколкото при подрастващите с нормално тегло. Поради това привличането на младите хора в дейности за утвърждаване и развитие на тяхното здраве е важна и отговорна задача. Училището е естествена и благоприятна среда за утвърждаване на здраве, защото е единствената обществена институция, обхващаща повечето млади хора. Целта на настоящата разработка е да споделим нашето участие и опит в програма за превенция на затлъстяването чрез здравно образование и възпитание на ученици от трети до пети клас в бургаските училища. В обучителната програма промотираме здравословното хранене и повишената двигателна активност като профилактика на затлъстяването и свързаните с него усложнения. **Основната идея на предложената комплексна програма е „поддържане на добро здраве през периода на детството и юношеството” в съответствие със стартиралата през 2004 г. Програма Кросфит. Очакваните резултати от представената обучителна програма са:**

- **Повишена информираност на децата в ранна училищна възраст за влиянието на поведенческите рискови фактори, свързани с модела на хранене; за ползите от повишената двигателна активност и практикуването на спортни занимания.**
- **Утвърждаване на здравословни модели на хранене и на здравословен стил на живот.**

Дългосрочните цели, които си поставя програмата са намаляване на затлъстяването като рисков фактор за развитие на водещите социално - значими заболявания в зряла възраст.

13. Панчева В. Сн.Георгиева, „ПРОФИЛАКТИКА ПРИ ДИАБЕТНА ПОЛИНЕВРОПАТИЯ ЧРЕЗ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИ ФИЗИКАЛНИ ФАКТОРИ И ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ”, *Управление и образование*, том XII (5)2016, Университет „Проф.д-р Асен Златаров”, Бургас, с. 9-12., ISSN 13126121

Abstract: Sugar diabetes and its complications raise a number of socially important problems to the healthcare and social policies and require the implementation of innovative approaches in the prevention and the treatment of its complications. This paper proposes new approaches, methods and tools to optimize quality of care through the use of natural physical factors and in particular sand application body for the prevention of complications in diabetic polyneuropathy.

– **прилагане на нови подходи, методи и средства чрез използване на естествени физикални фактори за оптимизиране качеството на здравните грижи за профилактика при ДПН: разработване на пакет от практико-приложни насоки, предназначен за болните и техните близки; разширяване на методиката за прилагането на физикални методи за**

профилактика при ДПН;

- 14. Стойчева М., В. Панчева, А. Грозева СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ И МЕТОДИ В ОБУЧЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ ЗА ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ НА ДИАБЕТА И НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ.** Сборник доклади от научна конференция с международно участие. Русенски университет, Русе, 26.10.2013 г., Том 52, Серия 8.3. Здравни грижи стр.15, ISSN 1311-3321

ABSTRACT: Contemporary approaches and teaching method of students in major Health Care in the university "Prof. D-r Asen Zlatarov" for prophylaxis and rehabilitation of the diabetes and its complications: the current study shares the experience of the innovative teaching model in the education of students and trainees in Health care in the university "Prof. D-r Asen Zlatarov", its aim is achieving a higher quality of their common medical and specialized training and qualification referring to the problems of diabetes and its complications, in order to provide their future professional realization.

- **Разработен е цялостен теоретико – практически иновативен модел на обучение на студенти и стажанти по здравни грижи с акценти върху: иновиране на цялостния учебен процес; формиране и прилагане на научно – изследователски подход у обучаемите и за работа в мултидисциплинарен екип.**

- 15. Панчева В., СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ, МЕХАНИЗМИ И ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА БОЛНИЧНИТЕ СЕСТРИНСКИ ГРИЖИ, ANNUAL ASSEN ZLATAROV UNIVERSITY, BURGAS, BULGARIA, 2012, v. XLI (2), p.174-179**

ABSTRACT: Quality nursing care is becoming increasingly important for the improvement of the competitiveness of hospitals. Nursing medical care is an integral part of hospital services and hence should match the increased requirements and needs of patients and their choice of hospital. This requires the improvement of the quality of nursing care and the introduction of appropriate tools for the management, organization and supervision of nursing care in hospitals. The present paper, which is based on the modern profile of the nursing profession, offers modern approaches, mechanisms and tools for the organization, monitoring and evaluation of hospital nursing to innovate and improve its quality.

- **В контекста на съвременните концепции за управление и за полагане на качествени сестрински грижи са предложени стандарти за сестринската практика с цел повишаване качеството и оптимизиране на организацията им.**

- 16. Панчева В., Стойчева М., НАСОКИ НА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СЕСТРИНСКИТЕ ГРИЖИ В МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ БУРГАС АД ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ТЯХНОТО КАЧЕСТВО. Academic journal „Management and education”, Bourgas, vol. VII, (1), 2011, 275-280, ISSN**

13126121

Abstract: Health care is an integral part of overall health care sistema. Providing quality health care, including hospital and such, is one of the main priorities in the ongoing health reform in our country .Based on our analysis and findings of inadequate provision of health care system for effective organization and management of hospital care and the need to optimize in this study are outlined guidelines and measures for their improvement, we rely in particular on the experience of Hospital Corp. of Bourgas.

- **Въз основа на направен SWOT анализ са очертани насоките и приоритетите на системата за организация на сестринските грижи в МБАЛ Бургас АД за тяхното перспективно развитие и за повишаване качеството на болничните сестрински грижи.**

17. Стойчева М.,Р.Димитрова, **В.Панчева** - КАЧЕСТВО НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ И ПОДГОТОВКАТА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СТАЖАНТ –МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ ОТ УНИВЕРСИТЕТ”ПРОФ.Д-РАСЕН ЗЛАТАРОВ”-БУРГАС, С. „Управление и образование“ т.VI(4),2010г.,Бургас, с.299-303, , ISSN 13126121

ABSTRACT: In the present article on the grounds of research of opinions, evaluations, sevaluations and satisfactions based on questionnaires an analysis is made concerning the present sttus of major features of the quality og the professional training and preparation for professional realization of students- trainees in speciality „nurse“ of professional department „Medical cares“ of education and qualification degree „bachelor“ , studying at „Prof.d-r Assen Zlatarov“ University, Burgas.

- **Направен е анализ на състоянието и динамиката на по – съществени признаци, касаещи качеството на обучението и подготовката за професионална реализация на стажант – медицински сестри от Университет „Проф.д-р А.Златаров“Бургас**

18. Стойчева М., К.Колева, **В.Панчева**, Г.Терзиева, АСПЕКТИ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА ВЪЗПИТАНИЦИТЕ НА МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ ПРИ УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ.Д-РАСЕН ЗЛАТАРОВ”- БУРГАС В ПРЕХОДА КЪМ ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ, С. „Управление и образование“, т.II (2), 2006г., Бургас, с.208-213, ISSN 13126121

Резюме: В настоящата публикация е направен **анализ на състоянието и тенденциите на по – съществените аспекти от взаимовръзката „професионално обучение професионална реализация“ на специалистите по здравни грижи – възпитаници на Медицински колеж при Университет „ Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас в условията на преход към европейската глобализация.**

19. Стойчева М., Зл.Стойнова, К.Колева, Ст.Караджова, Г.Терзиева, **В.Панчева**, ПРОФЕСИОНАЛНАТА ОРИЕНТАЦИЯ И МОТИВАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ – ФАКТОР ЗА КАЧЕСТВЕНО КОЛЕЖАНСКО ОБУЧЕНИЕ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА, С.,, Управление и образование“, т.1(2),2005г., Бургас, с.32-38, ISSN 13126121

Резюме: В настоящата разработка **сме анализирали състоянието и значимостта на професионалната ориентация и мотивация като важни основополагащи фактори за качествено професионално обучение и формиране, с оглед на пълноценната професионална реализация**, конкурентноспособност и мобилност в динамичните реалности на глобализационните и евроинтеграционни процеси. Данните са въз основа на социологическо проучване на студенти от Медицински колеж при Университет „Проф.д-р А.Златаров“Бургас.

20. **Панчева В.**, В. Василев, ПРОГРАМА ЗА КОНТРОЛ НА ДИАБЕТА И ПРЕВЕНЦИЯ НА УСЛОЖНЕНИЯТА МУ – ПРЕДЛОЖЕНИЯ И НАСОКИ, KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol.31.4, юни 2019, с.959 -962 ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.822(2017)

Резюме: Най-ефективният път за контрол на диабета и усложненията му е превенцията, в рамките на програми за общи координирани подходи и действия за намаляване нивото на факторите на риска, ранна диагностика, лечение и рехабилитация на заболялите, и осигуряване на здравословна среда за живот Препоръките към България за цялостна реформа в здравеопазването по отношение на качеството на грижите за захарния диабет и подобряване на профилактиката, както и **липсата на дългосрочна държавна политика, са основание да направим някои предложения и насоки и да дадем своя скромнен принос за разработването на програма за борба с диабета и неговите усложнения**, без претенции за изчерпателно представяне на разглежданата проблематика.. Опитът на водещите страни показва, че там където има политика, насочена към профилактика на заболяването и усложненията му са постигнати значими резултати.

21. **Панчева В.**, УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ МОДЕЛА НА ЗДРАВНИ ГРИЖИ ЗА ЗАХАРНИЯ ДИАБЕТ(ЗД), KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol.30.4, март 2019, с.775 - 778 ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.822(2017)

Резюме: Голямата разпространеност на захарния диабет – трето място сред водещите ХНБ, големите разходи за неговото лечение в т.ч. и на настъпилите усложнения обуславят необходимостта да се търсят механизми за по- добър контрол на заболяването и превенция на усложненията му. Значимостта на проблематиката се обуславя и от социалните и здравните потребности на хората с влошено качество на живот и завишени специфични здравни изисквания, каквито са пациентите с диабет. Това фокусира вниманието върху необходимостта

от реформиране на съществуващия у нас модел за грижи с цел усъвършенстването му за постигане на по – добро качество, комплексност и всеобхватност на грижите и повишаване на удовлетвореността на пациентите. **Основавайки се на резултатите от проведено изследване относно прилагания се у нас модел, предлагаме въвеждане на някои иновативни промени във връзка с неговото усъвършенстване.**

22. Панчева В., ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА ИНТЕГРАТИВЕН МОДЕЛ ЗА КОНТРОЛ НА ЗАХАРНИЯ ДИАБЕТ И ПРЕВЕНЦИЯ НА НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ, KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol.30.4, март 2019, с. 761 - 764 ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.822(2017)

Резюме: Предложената организационна структура е част от разработка на иновативен модел за организация на здравните грижи при захарен диабет, който осигурява възможност за прилагането на интегрирани грижи и има за цел постигане на по – добро качество, комплексност и всеобхватност на грижите и повишаване на удовлетвореността на пациентите. Позволява свързването на ресурси, информация и познание, предоставя възможности за приближаване към модела на СЗО за предоставяне на съвременни грижи за пациенти с хронични заболявания и за приобщаване на нашата страна към тези с «добрите практики» за предоставяне на интегрирани грижи и за управление на хроничното заболяване захарен диабет. Проектираната организационна структура на Специализиран Център за контрол на захарния диабет и превенция на неговите усложнения е предназначена за обслужване на комплексните нужди и потребностите от грижи за пациентите със захарен диабет в доболничната помощ.

23. Панчева В., Сн. Георгиева, КОМПЛЕКС ОТ РЕХАБИЛИТАЦИОННИ МЕРОПРИЯТИЯ ПОВИШАВАЩИ ЗДРАВНОТО БЛАГОПОЛУЧИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ, KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol.30.4, март 2019, с.771-773, ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.822(2017)

Резюме: Хроничното незаразно заболяване захарен диабет заема трето място в света по разпространение след сърдечно-съдовите и онкологичните заболявания Той е водеща причина за различни усложнени и влошено качество на живот. Съвременните предизвикателства пред здравето на нацията – хроничните незаразни болести, както и към здравното благополучие и активно дълголетие, трябва да бъдат във фокуса и свързани преди всичко с профилактика и промоция, отколкото с лечение. В тази връзка сме предложили комплекс от рехабилитационни мероприятия, чиято цел е превенция и профилактика на усложненията и подобряване качеството на живот на пациентите със захарен диабет. Комплекса включва групова кинезитерапия на морския бряг, хелиоекспозиции на цяло тяло и активни морски къпания по средно студово натоварване. Морелечебните фактори подобряват рехабилитационния

потенциал, повишават здравното благополучие и качество на живот на хората с диабет.

24. Панчева В., ПАЦИЕНТСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВАЖНО ЗВЕНО В ГРИЖИТЕ ПРИ ЗАХАРЕН ДИАБЕТ , KNOWLEDGE – International Journal Scientific Papers, Vol. 28.2, 2018, с.575- 581 , ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Резюме: Нов момент в промоцията на здраве е участието на различни специалисти и институции в системата и извън системата на здравеопазване. Добър пример за прилагане на мултидисциплинарно сътрудничество, координация и взаимодействие на държавни, общински и локални структури с нестопански организации, с оглед профилактика, здравно обучение и адекватно лечение за болните от захарен диабет е включването на пациентските организации и сдружения в интегративен модел на грижи. **На базата на проведено социологическо изследване сред 3168 пациенти със захарен диабет, представяме ползите от дейността на пациентските организации и от членството на пациентите със захарен диабет в тях. Необходимостта пациентските организации да бъдат включени в нов интегративен модел за оказване на здравни грижи при пациенти със захарен диабет** произтича от предлаганата. от тях психо-социална подкрепа, мотивация, обучение и информираност за пациентите

25. Панчева В., Сн. Георгиева, В.Василев . INNOVATIONS IN TRAINING TO INCREASE INFORMED HEALTHCARE IN SUGAR DIABETES, KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 24 July, 2018, с.33-37, ISSN 2545-4439 ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Резюме: Актуалността на проблема, избран за тема на настоящата публикация, произтича от факта, че диабетът поставя много предизвикателства не само пред болните, но пред цялото общество. Качествените здравни грижи за тези пациенти могат да се постигнат от специално обучени мултидисциплинарни екипи. Важно място заема профилактиката и обучението на пациента за повишаване информираността и промяна в стила на живот, съобразен със заболяването „Диабетното обучение не е елемент от лечението, то е самото лечение.“ Още през 1916 година американският лекар Elliott Joslin е написал това послание към своите съвременници и към бъдещите поколения лекари и пациенти. Много важен проблем е, че в сега съществуващия модел на грижи за пациенти с диабет в нашата здравеопазна система, в извънболничната помощ няма необходимия екип, който да продължи работата с обучението на пациентите . Не достига време и физическа възможност това да се случва качествено и непрекъснато. Целта и задачите на настоящата публикация са: да споделим **прилагането на някои иновационни подходи в теоретико-практическото обучение** на здравни професионалисти и екипи от неправителствени пациентски организации **за: повишаване качеството на грижите за пациенти със захарен диабет; формиране на специализирани умения и подходи у обучаемите за осъществяване на комплексни медико-социални,**

реабилитационни и профилактични грижи и услуги; формиране на здравна мотивация и култура на пациентите за контрол на заболяването и превенция на усложненията му.

26. Панчева В., Сн.Георгиева, Д.Звездова . PREVENTION OF OBESITY AS A RISK FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF DIABETES MELLITUS AND OTHER SOCIALLY SIGNIFICANT DISEASES, KNOWLEDGE – International Journal Scientific Papers Vol. 23.2, May, 2018 ,с 585 – 591, ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Abstract : Diseases, which because of their high prevalence and the creation of serious medical and social problems are called socially significant, account for 60% of all deaths worldwide. Basically, they are caused by common, modifiable, preventable risk factors such as obesity, unhealthy eating patterns, low physical activity. Obesity is a global medical and social problem with significant consequences. It is identified as one of the biggest risk factors responsible for the development of type 2 diabetes mellitus. Apart from diabetes, people with obesity are also more susceptible to suffer from endocrine diseases, cardiovascular diseases, vascular and respiratory system, and are also prone to suffer from allergies, and frequent problems of the locomotory system, and last but not least have psychological problems. Type 2 diabetes and other non-communicable diseases (heart attacks, stroke) that are associated with abdominal obesity are responsible for more deaths a year than AIDS. 80% of people with type 2 diabetes are suffering from obesity and are overweight. Along with the increased frequency of overweight cases, escalates the number and severity of arterial hypertension, diabetes mellitus, dyslipidemia conditions. The patients often experience liver steatosis, cholelithiasis, various joint injuries, varicose veins, etc. Some types of cancer, as well as dermatitis, are also associated with obesity. Prevention and prophylaxis of obesity is crucial in order to prevent the development of related diseases. Obesity is a socially significant global problem as: there is a steady increase in its frequency; the presence of cardiovascular and cerebrovascular complications among the obese population significantly reduces their life span and quality of life; increases the occurrence of type 2 diabetes among the obese, which determines the up mentioned condition as one of the major risk factors for type 2 diabetes. The aim and objectives of this publication are: to share some of the approaches used to prevent obesity as a risk factor for the development of diabetes mellitus and other socially significant diseases and to recommend/suggest preventive interventions in order to regulate obesity; to describe the leading causes of obesity and overweight; to offer comprehensive measures to combat obesity; to describe the approaches used in the prevention and prophylaxis of the problem

- **Предложени са: профилактични мероприятия и интервенции за регулиране на наднорменото телесно тегло и при затлъстяване; комплексни мерки в борбата със затлъстяването; собствен подход в тяхната превенция и профилактика.**

27. Георгиева Сн., В.Панчева, ПОВИШАВАНЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ НА

ДВИГАТЕЛНАТА КУЛТУРА И НАВИЦИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАХАРЕН ДИАБЕТ ТИП 2 И НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ, KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol.26.4., септември 2018, с.1025 – 1033, ISSN 2545-4439 ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Abstract: Diabetes at this time is one of the most widespread socially significant diseases in the world. Diabetes is becoming a global pandemic. According to a report from the International Diabetes Federation, the number of people living with diabetes mellitus in the world has reached a record 382 million in 2014, with nearly half of them unaware of this. According to WHO data, every 10 seconds two get ill and one person is dying from diabetes mellitus. Disease deaths are 5.1 million per year or one every 6 seconds. This is mainly due to the complications of the disease - acute coronary events, renal failure, blindness, seriousness and the percentage of amputations outside traumatic causes - 50% of non-traumatic amputations are in people with diabetes mellitus. The incidence is that every 30 seconds in the world a diabetic patient loses his leg. Most people suffer from type 2 diabetes (90% of cases) associated with obesity and inadequate physical activity. The purpose of this article is to share our experience in the prevention of type 2 diabetes and its complications by exploring to what extent people with type 2 diabetes are aware of the impact of physical exercise, sports, and physical activity on their disease. We developed a special poll that was completed by over 111 patients with type 2 diabetes. The survey showed very little awareness of the effect of hypodynamics on the disease and its complications. This has led us to develop a special kinesitherapeutic set of exercises and with the help of the non-governmental organization (NGO) Non-Profit Regional Non-Profit (RNC) "Diabetic Care" Municipality of Burgas, to train those who want to improve their physical activity by proving that nonpharmacological interventions - weight reduction and regular physical activity have proven their effectiveness in reducing the risk of type 2 diabetes or improving the quality of life of people with this disease.

- **Изследване за информираността на диабетиците за въздействието на физическата активност върху контрола на заболяването, както и на тяхната двигателна култура и навици и представяне на специално разработен кинезитерапевтичен комплекс за намаляване на риска от хиподинамията.**

28. Панчева В., М.Стойчева, РИСКОВИ ФАКТОРИ ЗА ЗАХАРЕН ДИАБЕТ И НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ПАЦИЕНТА, INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL 19.4 ,2017, с.1491-1497, ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, GIF 1.322(2016)

Abstract: This publication aims to investigate patients' awareness of the risk factors for the occurrence of the socially significant diabetes mellitus and its leading complications. A comparative analysis of the prevalence of diabetes mellitus has been made in particular of its leading complications at international, European, national and regional levels. The study covered 3056 patients from hospital and outpatient care units and non-statutory patient organizations on the territory of Burgas Municipality. The study

was conducted in two stages: the first - initial diagnosis of the patients' awareness; Second - diagnosis after actions and activities to increase their awareness and health status. In the context of this, a comparative analysis of the results was made. Usefulness of the conducted research / expected results /:

- Improvement of patients' health awareness of the leading risk factors for the onset and spread of diabetes mellitus and its complications.
- Increasing personal motivation and responsibility for self-monitoring and self-control of everyday activities and behavior in order to improve their health status and quality of life

- **Изследвана е информираността на пациентите с диабет относно рисковите фактори за развитие на диабетни усложнения. Направен е сравнителен анализ на резултатите преди и след проведено обучение за повишаване на здравната им грамотност. Ползността на проведеното изследване се изразява в подобряване на здравната култура, повишаване на личностната мотивация и отговорност за собственото здраве на пациентите**

29. Панчева В., МЯСТО И РОЛЯ НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНОТО РСНЦ „ДИАБЕТНИ ГРИЖИ“ БУРГАС В МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИЯ ЕКИП ЗА ДИАБЕТНИ ГРИЖИ И СПОДЕЛЕНИЯ ИМ ОПИТ В МЕДИКО – СОЦИАЛНАТА ПРЕВЕНЦИЯ НА ДИАБЕТА И НЕГОВИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ, INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL 17.3 , 2017, с.1197-1202, ISSN 1857-92 , GIF 1.322(2016)

Abstract: About 8.3% of the Earth's population suffers from diabetes, which is the leading cause of various complications, poor quality of life, reduced physical and mental activity in adult patients. Diabetes mellitus, along with its complications - impaired vision, kidney damage, large blood vessel diseases, neuropathy, and often accompanied illnesses - arterial hypertension, dyslipidemia and obesity are a serious medical, social and economic problem. The disease is a huge problem in society, especially in his later stage with complications occurring as a burdensome task for the system to provide health care due to limited financial resources. Diabetes mellitus is a chronic disease that requires large costs for the system control and advanced treatment including And for the late complications. It has been established that healthcare for people with diabetes costs at least 2.5 times that of their peers without diabetes. Currently, diabetes suffers third place in all other diseases after cancer and cardiovascular disease . The social significance of diabetes is extremely high due to severe disability due to its complications. However, rigorous diagnosis makes the disease less dangerous and treatment much more effective. More than 50% of cases of diabetes can be prevented. The main measure to prevent and delay the development of complications of diabetes is to achieve a better control of blood sugar. That is why the health policy focuses on the prevention of the disease and its complications by providing access to information, health education, health literacy and other tools of

the health promotion program. In this paper we have presented the place and the role Of the non-profit Regional Association for Non-Profit "Diabetes Care" Burgas in the multidisciplinary team for diabetic care, and we have pointed out some practical and applied aspects of the medical and social prevention th of diabetes and its complications, based on their shared 20 years of experience.

- **В настоящата разработка са представени мястото и ролята на Регионално сдружение с нестопанска цел „Диабетни грижи“ Бургас в мултидисциплинарния екип за диабетни грижи, като сме посочили някои практико – приложни аспекти при медико-социалната превенция на диабета и неговите усложнения, основавайки се на споделения им 20 годишен опит.**

30. Панчева В., RAISING THE QUALITY OF THE NURSE CARE THROUGH INSTRUMENTS FOR PREVENTION AND CONTROL OF INTRAHOSPITAL INFECTIONS (VBI), INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL 16.3,2017, с.1105-1111, ISSN1857-92 ,GIF 1.322(2016)

Резюме: От равнището на качеството на здравните грижи зависи здравето на населението, ефективността на здравната дейност и конкурентоспособността на здравната организация. Безопасността на пациентите е в основата на всяка висококачествена система на здравеопазване. Предприемането на мерки за подобряване на безопасността на пациента, като едно от измеренията на качествена медицинска помощ, ще спести на държавите между 6 и 29 милиарда годишно. Инфекциите, свързани със здравеопазването, наречени „вътреболнични“/ВБИ/, са проблем с нарастващо здравно и икономическо значение в световен мащаб. Те увеличават продължителността на основното заболяване, повишават смъртността и намаляват дългосрочната преживяемост сред пациентите. ВБИ увеличават значително разходите за стационарно и амбулаторно обслужване и крият риск от правни последици за лечебното заведение и персонала. За тяхната профилактика и контрол се настоява правителствата от ЕС да въведат или засилят профилактичните мерки. Повишаване качеството на сестринските грижи чрез единен подход и инструментариум за управление на дейностите по превенция и контрол на ВБИ ще допринесе за осигуряване безопасността на пациентите и намаляване на ВБИ. Целта на настоящата работа е да **предложи пакет от практико-приложни насоки за управление на дейностите по превенция и контрол на ВБИ, предназначен за ръководните медицински сестри, на базата на анализ на утвърдените международни и национални стандарти, както и чрез проучване организацията на дейностите по контрола и превенцията на ВБИ на ЛЗ в България.**

31. Георгиева Сн., В.Панчева КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД В РЕХАБИЛИТАЦИЯТА НА ДЕТЕ СЪС СИНДРОМА НА ЛЕШ-НИХАН (КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ), INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL 16.2 ,2017, с.893-897, ISSN1857-92,GIF

1.322(2016)

Abstract: As regards the problems of patients and medical specialists related to the rare diseases, EU gives directions of more awareness, transparency and personalized approach in the field of the healthcares, as well as creation of rehabilitation programs for the rare diseases. In this connection, the EUROPLAN Project gives recommendations the good paramedical practices to be coordinated in order to service the specific needs and to secure rehabilitation for patients with rare diseases. Present publication presents the results of the performed rehabilitation treatment of a child suffering the Lesch-Nyhan syndrome. The disease Lesch-Nyhan Syndrome is caused by flaws of a gene in the X chromosome. As in the cases of hemophilia, women usually do not have symptoms, because they have two X chromosomes, but men suffer it. The illness is caused by the lack of an enzyme called hypoxanthine-guanine phosphoribosyltransferase (HGPRT). This enzyme is decisive for the recycling of live cells. The cells are normally decomposed by DNA in various parts and two of them (adenine and guanine) should be broken down by HGPRT. The supporting role of the kinesiotherapy is substantial with this disease. It is focused on influencing the way of life by developing compensatory behavioral reactions in the conditions of present neurological and behavioral deficit. The impairment in the motor development of our patient appeared at the age between the 6th and the 18th months after birth, when involuntary movements started, showing extrapyramidal dysfunctions. The illness is demonstrated also by retention of the height and very slow sexual maturation. The neurological and cognitive functions suffer. The choreoathetotic neurological disorders exclude the possibility the child to learn how to walk and that is why it is in a wheelchair with protective means – splints and belts. The basic sensor functions were within the norm, but the motion ones were demonstrated with grave dystonia. In view of the insufficient research works on the problem in our country and the existing differences in the literature, we interpret the results as pilot ones. However, an impression is created that the methods implemented by us improved the functional condition of the sick child as after an individual procedure, as well as after the training period. Children with disabilities in Bulgaria are subject of attitudes and practices inherited from the past, when most of them had been isolated, protected and taken care by their families or by the state. A big share of that group continue to be isolated and unable to go out of their homes due to the still inaccessible environment, as well as to the moods and attitudes of the society towards their problems.

- **Използване на персонализиран подход в областта на здравните грижи, за подпомагане създаването на рехабилитационна програма с цел подобряване качеството на живота и удължаване срока на преживяемостта за дете с увреждане, страдащо от рядкото заболяване синдрома на Леш – Нихан.**

32. Георгиева Сн., В.Панчева, OUR EXPERIENCE IN REHABILITATION OF

Abstract: EU calls for more awareness and transparency about the problems of patients and medical professionals related to rare diseases, as well as a personalized approach to health care, to help set up rehabilitation programs for rare diseases. One of the recommendations in EUROPLAN Project is to coordinate paramedical good practices to serve the specific needs and to provide rehabilitation for patients with rare diseases. The aim of this publication is to share our experience in the field of rehabilitation and care for a patient with amyotrophic lateral sclerosis .

- **споделен положителен опит в областта на рехабилитацията и грижите за пациентка с латерална амиотрофична склероза: обслужване специфичните нужди за пациент с редки заболявания за увеличаване преживяемостта; използване на ресурса от остатъчно здраве за изпълнението на ДЕЖ и подобряване качеството на живот.**

-
33. Георгиева Сн., **В.Панчева**, „РОЛЯТА НА КИНЕЗИТЕРАПИЯТА, ЕСТЕСТВЕНИТЕ ФИЗИКАЛНИ ФАКТОРИ И МАСАЖА В ПРЕВЕНЦИЯТА,ЛЕЧЕНИЕТО И РЕХАБИЛИТАЦИЯТА НА ОСТЕОПОРОЗАТА“, INTERNATIONAL JOURNAL SCIENTIFIC PAPERS VOL 13.2, 2016,с.311-315.; ISSN 1857-92, GIF 1.023(2015)

Резюме: Заболяването остеопороза е социално значимо и по събития с летален изход заема трето място след онкологичните и сърдечно- съдовите страдания. Проблемите свързани с боледуващите от остеопороза прогресивно се увеличават при нарастващата средна продължителност на живота. Коварството на заболяването се състои в това, че първоначално пациентът няма никакви уплаквания, често докато не получи някъво счупване.Милиони хора страдат от остеопороза. От тях 80% са жени преминали през менопаузата, но болеста засяга и мъже и жени в по- млада възраст.Според данни от медицински източници в България има най- малко 400 000 жени с остеопороза, но от тях се лекуват не повече от 4%. Броят на хората между 30 и 35 години боледуващи от остеопороза се увеличава. Най-доброто лечение е превенцията. **Изхождайки от уникалността и световната известност на естествените физикални фактори по нашето Черноморие, високата терапевтична ефективност на балнео- и таласотерапевтичните фактори в региона и възможността им да подобрят условията на живот на болните от остеопороза ние изработихме алгоритъм на процедурите, съчетаващи кинезитерапия, лечебен масаж, естествени физикални фактори, качествени сестрински грижи и превенция на остеопорозата.** Предвид световното разпространение на остеопорозата от една страна и изключителните условия за лечението и профилактиката ѝ по нашето Черноморско крайбрежие - превръщане на нашите СПА и Уелнес центрове в дестинации на световния медицински туризъм.

34. Георгиева Сн., **В.Панчева**, КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД В ПРЕВЕНЦИЯТА НА „ДИАБЕТНО СЪПАЛО“ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ДИАБЕТНА ПОЛИНЕВРОПАТИЯ В НАПРЕДНАЛА И СТАРЧЕСКА ВЪЗРАСТ, 2015, International Journal Scientific papers Vol.11/1, с.276-280, ISSN 1857-92, GIF

Abstract: Sugar diabetes and its complications raise a number of socially important problems to the healthcare and social policies and require the implementation of innovative approaches in the prevention and the treatment of its complications. More and more establishing itself is the opinion that the physical medicine is a choice with a number of chronic diseases and the thalassotherapy is playing a decisive role as primary, as well as secondary prophylactics. Present work unites the prevention of the 'diabetic foot' complication with for patients with diabetic polyneuropathy through rendering quality nursing and treatment with natural physical factors.

- **Прилагане на Комплексният подход при лечението и профилактиката на посочената група пациенти, съчетаващ висококачествени сестрински грижи със средствата на физикалната медицина и по специално с методите на таласотерапията.**
- **Разработена е методика за подобряване общото състояние на пациентите с диабет тип 2, развили усложнението диабетна полиневропатия, с оглед предпазването им от усложнението „диабетно стъпало“.**

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ БИХМЕ МОГЛИ ДА ОЧЕРТАЕМ СЛЕДНИТЕ ПРИНОСНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОТ ЦЯЛОСТНАТА НАУЧНО – ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ:

- 1. Изработен и предложен инструментариум за изследване на медико – социалните проблеми при пациентите с хронични заболявания;**
- 2. Предложения и насоки за промяна на модела на грижи за пациентите с диабет в доболничната помощ, въз основа на анализ на тяхната организация, с възможност за адаптирането му и за други социално-значими заболявания ;**
- 3. Изведен Модел за прилагане на интегрирани грижи за пациенти с диабет, с възможност за адаптирането му и за други хронични социално-значими заболявания;**
- 4. Предложени насоки за изготвяне на Програма за превенция на диабета във връзка с липсваща на този етап Национална програма;**
- 5. Изработена обучителна програма с методическа насоченост за пациенти с диабет тип 2, която е с възможности за адаптиране към нуждите на пациенти с други хронични заболявания;**
- 6. Изработен и предложен инструментариум за повишаване качеството и безопасността на здравните и в частност на сестринските болнични**

- грижи;
7. Предложени са методи и средства за: повишаване мотивацията на обучаващите се; за повишаване на здравното образование и информираната здравна грамотност на пациентите; повишаване качеството на медицинското образование и на професионалните знания, умения и компетентности на професионалистите по здравни грижи.
 8. Популяризиране на опита от използването на комплексни мултидисциплинарни подходи в грижите за повишаване на здравното благополучие и повишаване качеството на живот на пациенти с редки, хронични и социално - значими заболявания.
 9. Направени са предложения за по- добра комуникация и взаимодействие в здравния екип, с пациентите, с различни институции, с правителствени и неправителствени структури с оглед информационна обезпеченост, обучение, подобряване качеството на здравните грижи за превенция и профилактика на социално - значимите заболявания.
 10. Изследвана е ролята на пациентските организации и възможностите за използването на този ресурс чрез тяхното интегриране в мултидисциплинарния екип за прилагане на иновативни подходи в превенцията и профилактиката и полагането на интегрирани грижи.

Дата: 01.12.2021 г.

Подпис: